

IKKAALISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021-2025

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Ikaalisten kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu valtuustokausittain. Edellinen suunnitelma on laadittu vuosille 2017-2020. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa koko kaupunkia koskevaa laajaa hyvinvointikertomusta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittämisestä vuosille 2021-2025 vastaa hyvinvointityöryhmä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa toteutetaan Ikaalisten kaupungin strategiaa. [Ikaalisten kaupungin strategia](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi (lastensuojelulaki 417/2017, 12 §). Suunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään kokonaisvaltaisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Suunnitelmassa päätöksentekijät määrittävät kunnan lapsi- ja nuorisopolitiikan keskeisen sisällön ja painopisteet sekä varaavat toiminnan kehittämisen edellyttämät voimavarat.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma noudattaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisiä tavoitteita eli pyrkii turvaamaan osaltaan lapsen oikeuden erityiseen suojeluun ja hoivaan, riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa niin omassa arkiympäristössään kuin päätöksenteossa.

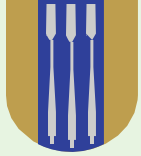
Ohjaava lainsäädäntö

Lastensuojelulain 12 §:n mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava:

- lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toiminnoista ja palveluista
- lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- lastensuojeluun varattavista voimavaroista
- lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisien ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Oppilas- ja opiskeluhoitolain (1287/2013) 12 §:n mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava:

- opiskeluhoollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet
- arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoollopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
- Toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoollon ja opiskelijoiden varhaista tukea
- tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhoollon laadun arvioinnista

Tiedonkeruu

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpide-ehdotuksiin on kerätty tietoa mm:

- Kuntalaisille avoin nettikysely PirSOTE-hankkeessa 2/2021
- Kysely LAPE-kehittäjäverkostolle 11/2020
- LAPE-kehittäjäverkoston kokoukset syksy 2020 ja kevät 2021
- Kouluterveyskyselyt 2017, 2019, 2021
- Turvallisuuskysely 2021
- Lukuvuoden arviointikyselyt oppilaille
- Teaviisari-tulokset
- Laajennetun oppilashuoltoryhmän tuotokset 2022
- Paikallinen harrastuskysely

Kohderyhmä

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma koskee koko kuntaa
- Lastensuojelulain mukaisesti kohderyhmänä alle 18-vuotiaat lapset sekä 18-25-vuotiaat nuoret
- Lisäksi etsivän nuorisotyön kohderyhmä, alle 29-vuotiaat
- Lapsiperheiden vanhemmat
- Yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden tukena toimivat: varhaiskasvatus, koulut ja oppilaitokset, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, liikunta- ja nuorisotoiminta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminta, yhdyskuntasuunnittelu, seurakunnat ja järjestöt

Suunnitelman valmisteluun osallistuneet tahot

Laajan hyvinvointityöryhmän jäsenet:

- Tapio Ala-Rautalahti, sivistysjohtaja, hyvinvointityöryhmän puheenjohtaja
- Sari Sarkonen, nuoriso- ja liikuntasihtööri, hyvinvointikoordinaattori
- Minttu Haveri, koulukuraattori
- Jussi Majuri, maanmittausinsinööri
- Maarit Lehtipää, osaston hoitaja
- Ulla Wegelius, sosiaalityöntekijä
- Terhi Sarkki, varhaiskasvatusyksikön johtaja
- Kari Holma, johtava sosiaalityöntekijä
- Leena Nuora, asiakasohjaaja (hoito- ja hoivapalvelut)
- Jaana Helminen, palveluvastaava (vammaispalvelut)
- Marja-Leena Elomaa, palvelupäällikkö (ravitsemis- ja siivouspalvelut)

Lanu-työryhmässä ovat toimineet:

- Ella-Sofia Lindeman, nuorisovaltuuston puheenjohtaja
- Ulla Wegelius, sosiaalityöntekijä
- Minttu Haveri, koulukuraattori
- Hanna Saine, varhaiskasvatuspäällikkö
- Tuija Kulmala, seurakunnan vastaava lastenohjaaja
- Tapio Ala-Rautalahti, sivistysjohtaja
- Marjo Heikkilä, sivistysjohtaja

Arviointi v. 2017-2020 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta

Koulupsykologi

Koulupsykologi palkattiin vuonna 2018. Koulupsykologia ei ole saatu rekrytoitua edellisen työntekijän siirryttyä muualle keväällä 2021. Välttämättöimpiä psykologipalveluja on tämän jälkeen hankittu ostopalveluna. Ennaltaehkäisevä toiminta ja kuntoutukset ovat enimmäkseen jääneet toteutumatta.

Erityisopetuksen ja yleisopetuksen rakenteiden kehittäminen

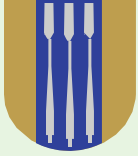
Yksilöllisten opinpolkujen kehittäminen on mennyt eteenpäin. Ikaalinen ja Hämeenkyrö ovat yhteistyössä perustaneet joustavan perusopetuksen ryhmän Hämeenkyrön yhtenäiskoulun yhteyteen.

Erityisopetuksen käytänteitä ja prosesseja on yhtenäistetty ja kehitetty koordinoivan erityisopettajan johdolla.

Jalkautuvan nuorisopsykiatrian tiimiä ei ole perustettu.

Nuoriso-perhetyöntekijä

Vuonna 2019 Ikaalisiin palkattiin sivistystoimen ja sosiaalitoimen yhteinen perhetyöntekijä. Tämä kokeilu kesti vuoden 2019 loppuun.

Oppilas- ja opiskelijahuolto

Oppilashuollon tavoitteet pyrkivät myötäilemään hyvinvointisuunnitelmassa esiin nousseita teemoja ja painopistealueita. Oppilashuollon tavoitteina on yhteisöllisen oppilashuollon, yksilöllisen oppilashuollon sekä monialaisen yhteistoiminnan ja osallisuuden vahvistaminen.

Ikaalisissa perusopetuksen oppilashuollossa on panostettu yhteistyön vahvistamiseen perheen, koulun ja eri toimijoiden välillä. Koulujen vanhempainyhdistykset ovat aktiivisesti mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa koulun arkea sekä hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimenpiteitä.

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Yhteisöllisen oppilashuollon edistäminen kuuluu kaikille Ikaalisten kouluissa työskenteleville aikuisille osana heidän päivittäistä toimintaansa.

Yksilöllinen oppilashuolto vastaa yksittäisten oppilaiden hyvinvoinnista. Yksilöllinen oppilashuolto (esimerkiksi koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan tai psykologin palvelu) on vapaaehtoista ja perustuu huoltajan ja/tai oppilaan suostumukseen.

Kuraattorin ja terveydenhoitajan palvelut ovat saatavissa heti tarpeen ilmettyä ja aina lain määäämissä aikarajoissa. Koulupsykologin puuttuessa psykologipalveluita tarjoaa Ikaalisissa perheneuvonta, joka ei pysty tarjoamaan apua seitsemän arkipäivän kuluessa, kuten laki velvoittaa. Koulupsykologipalveluita on hankittu myös ostopalveluina.

Kaikilla Ikaalisten kouluilla on tarjolla tukiopetusta, erityisopetusta ja avustajapalveluita.

Oppilashuollon suunnitelmien laatimisesta, toimeenpanosta ja seurannasta vastaa Hämeenkyrön ja Ikaalisten yhteinen oppilashuollon ohjausryhmä. Oppilashuollon ohjausryhmä suunnittelee, kehittää, ohjaa ja arvioi kuntien oppilashuoltoa. Ohjausryhmän toimintaa ja kokoontumista koordinoi kuntien yhteinen vastaava kuraattori.

Suunnitelma osana PirSOTE-kehittämistyötä

Ikaalisten kaupunki osallistui tulevaisuuden sote-keskuksia kehittävään PirSOTE-hankkeeseen vuosina 2020-2021. Lasten ja perheiden osalta kehittämistyö on jatkunut mm. perhekeskustoiminnan ja sähköisen perhekeskuksen kehittämistyönä. PirSOTE-hankkeen aikana perustettu LAPE-ohjausryhmä vastaa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden poikkihallinnollisesta kehittämisestä ja seuraa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

PirSOTE-hankkeen aikana on myös koottu LAPE-kehittäjäverkosto, johon kuuluu ammattilaisia laajasti kaupungin eri toimijoista sekä seurakunnan ja järjestöjen edustajia.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila 2022

Positiivista:

- Nepsy-valmentajakoulutus alkanut kasvatus-, opetus- ja sote-alan työntekijöille
- Perusopetuksen ja toisen asteen oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöitä on koulutettu keväällä 2021 masennusoireisten nuorten interpersoonallisen ohjauksen antamiseen (IPC).
- Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on ollut nousussa varsinkin alle 3-vuotiaiden lasten osalta
- Valtakunnalliset ravitsemussuositukset otettu käyttöön varhaiskasvatuksessa ja kouluissa
- Yksilöllisten opinpolkujen kehittäminen on mennyt eteenpäin. Koulukäymättömien tukemiseen suunnattujen toimien avulla on saatu ohjattua erityistarpeisia nuoria jatko-opintoihin.
- Lasten ja nuorten palveluissa toimii vahva poikkihallinnollinen yhteistyö
- Sosiaali- ja terveystieteissä toimii moniammatillinen Tenavatiimi, jossa psykologi, puheterapeutti ja toimintaterapeutti kartoittavat varhaisessa vaiheessa lapsen tilanteen kokonaisvaltaisesti yhteisvastaanotolla haastatteleamalla vanhempia. Sen jälkeen lapsi ohjataan tarvittaviin palveluihin
- Korona tuonut monia haasteita, digitaalinen nuorisotyö ja oppilashuollon etäpalvelut ovat pandemian aikana kehittyneet vauhdilla. Digitalisoituminen edellyttää lasten ja nuorten opettamista varhaiskasvatuksesta alkaen itsensä suojaamiseen netissä tapahtuvalta hyväksikäytöltä.
- Kolmannen sektorin tarjoamat palvelut ja harrastusmahdollisuudet lapsille, nuorille ja perheille

Huolen aiheita:

- Syntyvyys on merkittävästi laskenut Ikaalisissa vuodesta 2018 lähtien
- Lasten ja nuorten ylipaino sekä liikkumattomuus ovat lisääntyneet
- Peruskoulun jälkeen jatko-opiskelu, oppivelvollisuusiän nosto
- Lastensuojeluilmoitusten määrä suuri
- Lasten tukiperheiden sekä perhetyön tarpeen kasvu
- Oppilashuoltohenkilökunnassa on vajetta
- Lukiolaisten uupumus ja riittämättömyyden tunne opiskelijana ovat kasvaneet merkittävästi.
- Koulusta kieltäytyjät ja nuorten psyykinen oireilu ovat kasvava haaste perusopetuksessa
- Poissaolot lisääntyneet myös toisella asteella
- Lapsiperheiden ennaltaehkäisevän perhetyön resurssi on pienentynyt

Lastensuojelun tarve Ikaalisissa

Vuoden 2021 lopussa lastensuojeluasiakkuudessa oli yhteensä 49 lasta (avohuolto, sijaishuolto, jälkihuolto) ja sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa 73 lasta.

Lastensuojelun asiakkaiden määrä on vähentynyt v. 2016 jälkeen, koska avohuollon asiakkaita on siirretty sosiaalihuoltolain mukaiseen asiakkuuteen systemaattisesti erityisesti vuoden 2019 jälkeen (lakimuutos Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 30.12.2014). Sijoitettujen lasten määrä on pysynyt suunnilleen ennallaan.

Lastensuojeluilmoitusten määrä Ikaalisissa on kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana (vuonna 2021 yht. 101 ilmoitusta). Lastensuojeluilmoitusten käsittely ja palvelutarpeen arvioinnit sitovat huomattavan määrän työntekijäresurssia ja niiden laatimiseen on tiukat määräajat.

Lastensuojelun resurssit 2022

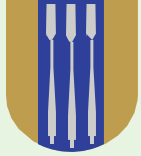
Ikaalisissa lapsiperheiden sosiaalityöstä sekä lastensuojelun asiakastyöstä vastaavat

- johtava sosiaalityöntekijä
- sosiaalityöntekijät (2)
- sosiaaliohjaaja
- perhetyöntekijät (2)

Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajan tehtäviin kuuluu mm. lastensuojeluilmoitusten vastaanotto, palvelutarpeen arvioinnit, suunnitelmallinen lapsiperheiden sosiaalityö ja lastensuojelutyö, lastenvalvojan tehtävät, virka-aikainen sosiaalipäivystys, yhteistyökumppaneiden konsultointi sekä lapsiperheiden täydentävä- ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki.

Perhetyöntekijöiden tehtäviin kuuluu matalan kynnyksen perheohjaus sekä sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukainen suunnitelmallinen perhetyö. Lisäksi kotihoito vastaa lapsiperheiden kotipalvelusta.

Asiakasmäärät sosiaalityöntekijää kohden ovat jonkin verran suosituksia suuremmat, etenkin kun kaikkien työntekijöiden tehtävänkuvat ovat hyvin laajat.

Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

- Laissa määritellyillä ammattihenkilöillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus ja kaikilla henkilöillä on mahdollisuus tehdä ilmoitus, mikäli lapsen lastensuojelun tarve tulee selvittää. Ilmoituksen saavuttua sosiaali- ja terveyskeskukseen on seitsemässä arkipäivässä tehtävä päätös palvelutarpeen arvioinnin aloittamisesta. Kiireellinen lastensuojelun tarve arvioidaan välittömästi.
- Palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava kolmen kuukauden sisällä asian vireille tulosta ja sen perusteella päätetään, aloitetaanko lapsiperheiden sosiaalihuollon tai lastensuojelun asiakkuus vai päättyykö selvitys, niin ettei aloiteta asiakkuutta sosiaalityön palveluissa. Palvelutarpeen arvioinnin aikana selvitetään perheen palveluiden tarvetta.
- Suurin osa lastensuojelun asiakkaista on avohuollon asiakkaana ja avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia sijaishuoltoon verrattuna. Avohuollon tukitoimia ovat mm. perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu, tukiperhe tai tukihenkilö, taloudellinen tuki, asunnon järjestäminen, Perhekuntoutus ja sosiaalityö.

Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

- Lapsi voidaan joutua sijoittamaan kodin ulkopuolelle sijaisperheeseen, ammatilliseen perhekotiin tai lastensuojelulaitokseen, mikäli lapsen terveys ja kehitys vakavasti vaarantuvat joko kodin olosuhteiden tai lapsen oman käytöksen takia. Välittömässä vaarassa oleva lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti enintään 60 vuorokaudeksi.
- Viimesijainen keino turvata lapsen tilanne on lapsen huostaanotto. Huostaanotto päättyy viimeistään kun lapsi täyttää 18 vuotta.
- Huostaanoton tai yhtäjaksoisesti yli puoli vuotta kestäneen avohuollon sijoituksen jälkeen kaikki lapset ovat oikeutettuja jälkihuoltoon. Jälkihuolto päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 25 vuotta (ikäraja nostettu v. 2020 alusta). Jälkihuolto on nuorelle vapaaehtoista. Jälkihuolto voi pitää sisällään samoja tukitoimia kuin avohuollon tukitoimet tai huostaanoton päätyttyä sijoitus sijaisperheessä tai lastensuojelulaitoksessa jatkuu jälkihuollon sijoituksena jonkin aikaa.

Tulevaisuuden haasteet lastensuojelussa

- Lastensuojelutyön liiallinen määrä ja työn kuormittavuus ovat aiheuttaneet sen, että valtakunnallisesti on ollut vaikea saada riittävästi päteviä työntekijöitä. Pysyvät ja osaavat työntekijät ovat edellytys suunnitelmalliselle ja vaikuttavalle työlle.

- Lastensuojelussa on otettu käyttöön systeeminen toimintamalli, jonka tarkoituksena on parantaa vuorovaikutusta sosiaalityöntekijöiden ja asiakkaiden välillä ja saada asiakastyöstä vaikuttavampaa ja mielekkäämpää sekä asiakkaiden että työntekijöiden näkökulmasta. Tavoitteena on tuoda lastensuojelutyöhön mukaan perheterapeuttista osaamista sosiaalityön osaamisen rinnalle ja luoda uusia työskentelytapoja.

Tavoitteena lasten ja perheiden kanssa tehtävällä työllä on myös painopisteen siirtäminen kalliista korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin, jolloin asiakkaat saavat tukea oikea-aikaisesti. Tämä vaatii koko kunnan palveluverkoston kehittämistä, riittävien resurssien turvaamista ja moniammatillista yhteistyötä. PirSOTE-hankkeessa lasten ja perheiden palvelukokonaisuuden kehittäminen Ikaalisissa jatkuu.

Toimenpide-ehdotukset

- Sähköisen perhekeskuksen saaminen laajaan käyttöön aktiivisella tiedottamisella
- Kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen kokoaminen ja päivittäminen
- Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen
 - Koulupoissaoloihin puuttumisen malli
 - Hyvän mielen taitomerkit käyttöön perusopetuksessa
 - Nepsy-koulutuksen opit käyttöön
 - Mediakasvatus ja someturvallisuuskoulutus
- Päihdekasvatusta jatketaan
- Harrastustoiminnan kehittäminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa

Seuranta ja arviointi

- Suunnitelman toteuttamista edistämään sekä seurantaan ja arviointia varten asetetaan monialainen lapsiasiainneuvosto
- Hyvinvointityöryhmä toimii lapsiasiainneuvostona
- Hyvinvointityöryhmä osallistaa seurantaan myös edustajat seurakunnasta, MLL:stä ja nuorisovaltuustosta
- Neuvoston tehtävinä on:
 - Edistää suunnitelman toteuttamista ja yhteistyötä eri toimialojen ja kuntalaisten kesken
 - Seurata ja koota arviot suunnitelman toteuttamisesta ja tuloksista
 - Raportoida tuloksista vuosittain kaupunginhallitukselle ja tehdä tarvittavat kehitysehdotukset